

Katarzyna Nowak
(Uniwersytet Jagielloński)

JAPONIA I KANADA

– OD KONKURENCJI DO PRZYJAŹNI?

ABSTRACT

JAPAN AND CANADA

– FROM COMPETITION TO FRIENDSHIP?

This piece characterizes the relationship between Japan and Canada. It contains the parts dedicated to the history, culture, economy and politics. It describes the cooperation of these countries in international organizations e.g. APEC or G7. The author basing on the theory of the international relations, especially neo-liberalism, tries to forecast the nature of the future relations of Japan and Canada.

KEYWORDS: Japan, Canada, international relations, politics, economics, bilateralism, Asia-Pacific, neoliberalism, analysis.

Wprowadzenie

Relacje między państwami regionu Azji i Pacyfiku od lat wzbudzają zainteresowanie obserwatorów i badaczy. Ciągłe postępująca globalizacja oraz przemiany społeczno-gospodarcze sprawiają, że kwestia stosunków międzynarodowych jest coraz ważniejszym czynnikiem w analizowaniu oraz prognozowaniu sytuacji geopolitycznej na świecie. Japonia i Kanada – jako kraje o istotnym znaczeniu zarówno regionalnym, jak i globalnym – są szczególnie warte poświęcenia uwagi. Stąd poniższa analiza tych relacji, uwzględniająca założenia teoretyczne, kwestie społeczne, kulturowe, gospodarcze oraz polityczne.

Ramy teoretyczne

Według neoliberalistów „pokój jest naturalnym stanem stosunków”¹, a integracja gospodarcza jest najlepszą drogą do szeroko pojętego rozwoju. Keohane i Nye stworzyli koncepcję, w której znaczącą rolę przypisują bagatelizowanym wcześniej rosnącym zależnościom pomiędzy aktorami na arenie międzynarodowej. Współzależność w tym kontekście jest traktowana jako „sytuacja charakteryzująca się obustronnym oddziaływaniem pomiędzy państwami lub aktorami w różnych państwach”².

Rosnąca sieć powiązań między instytucjami i rządami powoduje zwiększenie się ilości organizacji międzynarodowych, których celem jest utrzymanie ładu i harmonii. Według teorii liberalnych „państwa, poprzez członkostwo w instytucjach międzynarodowych, mogą znacząco poszerzyć koncepcję własnych korzyści wraz z poszerzaniem zakresu współpracy”³.

Celem liberalizmu instytucjonalnego jest promowanie korzystnych skutków dla bezpieczeństwa, dobrobytu i wolności jako efektów dobrze prosperującego i wolnego świata⁴.

Liberalizm instytucjonalny przypisuje organizacjom międzynarodowym nadrzędną rolę. Państwa powinny przestrzegać norm i zasad ustanowionych przez organizacje, które tworzą reżim międzynarodowy. Są one swoistym gwarantem harmonii i porządku, a co za tym idzie zapewniają środowisko umożliwiające rozwój i dobrobyt – zarówno dla systemu jako całości, jak i dla poszczególnych krajów będących jego częścią.

Dobrze prosperująca gospodarka i pewna polityka w regionie pozwala na zwiększenie kapitału przeznaczanego na takie cele jak edukacja, ekologia czy kwestie społeczno-kulturowe. Prowadzi to do rozwoju społeczeństwa, a co za tym idzie – do umacniania się reżimu międzynarodowego i ponownego zwiększenia komfortu systemu.

-
- 1 S. Burchill, *Teoria stosunków międzynarodowych*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 2006, s. 51.
 - 2 R. Keohane, J. Nye, *Power and Interdependence*, Little, Brown and Company, Boston 1977, s. 11
 - 3 S. Burchill, *op. cit.*, s. 59.
 - 4 R. Keohane, *Twenty Years of Institutional Liberalism*, „International Relations” 2012, no. 26 (2), s. 126.

Zarys historyczny

Początki bilateralnych relacji japońsko-kanadyjskich sięgają 1877 roku, kiedy to Japończyk – Manzo Nagano – przybył do Kanady⁵. Rozpoczęło to pierwszą falę emigracji, która trwała aż do końca lat 20., czyli do zintensyfikowania nacjonalistycznych działań w Japonii. Formalne relacje handlowe miały swój początek w 1904 roku. Japońską misję dyplomatyczną w Ottawie ufundowano w 1928 roku, a kanadyjska ambasada w Tokio została założona w 1929 roku⁶. Podczas II Wojny Światowej oba kraje walczyły się na przeciwnych frontach. Wtedy to Japończycy ucieleśniający „żółte zagrożenie” (*yellow peril*) zostali zesłani do obozów, a ich majątki zostały skonfiskowane⁷.

Po zakończeniu działań wojennych minęły cztery lata zanim Japończycy mieszkający w Kanadzie odzyskali prawa obywatelskie⁸. Normalizacja stosunków dyplomatycznych nastąpiła w 1952 roku, a pierwsze porozumienie handlowe podpisano dopiero w 1954 roku.

Należy pamiętać, że lata 50. i 60. to czas przemian wewnętrznych w Japonii. Zakończenie okupacji amerykańskiej oraz wprowadzenie w życie doktryny Yoshidy (według której rozwój gospodarczy i stabilizacja sytuacji wewnętrznej są priorytetowym celem polityki rządu) sprawiły, że Japonia musiała na nowo odnaleźć się na arenie międzynarodowej.

Od tej pory relacje japońsko-kanadyjskie znacznie się poprawiły. Niemalże całkowicie zniknęły uprzedzenia i rasizm, skupiono się na budowaniu opartych na wzajemnych korzyściach stosunkach handlowych oraz wymianie kulturowej.

W latach 60. zaobserwowano drugą falę migracji Japończyków do Kanady. Rozpoczęła się ona w 1967 roku, kiedy to Kanada wprowadziła nowe regulacje dotyczące imigrantów⁹.

W 1979 roku powołano *Canada – Japan Framework for Economic Cooperation*, którego zadaniem było czuwanie nad prawidłowym

5 A. Sunahara, *Japanese Canadians*, [w:] *The Canadian Encyclopedia*, 2017, <http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/japanese-canadians/> (dostęp: 31.03.2018).

6 *Canada Japan – Relations*, http://www.canadainternational.gc.ca/japan-japon/bilateral_relations_bilaterales/index.aspx?lang=eng (dostęp: 31.03.2018).

7 *Building on a Friendship: Canada-Japan Relations in 2017*, <https://www.asiapacific.ca/blog/building-friendship-canada-japan-relations-2017> (dostęp: 31.03.2018).

8 A. Sunahara, *op. cit.*

9 *Ibidem.*

funkcjonowaniem wymiany gospodarczej między Japonią i Kanadą¹⁰. Dokładnie 10 lat później, w 1989 roku, utworzono *Canada-Japan Inter-Parliamentary Group*, czyli grupę międzyrządową, dzięki której współpraca bilateralna miała być prostsza i skuteczniejsza¹¹.

Od tej pory regularnie podpisywano traktaty, porozumienia oraz partnerstwa, które coraz ściślej łączyły ze sobą obie gospodarki. Do najważniejszych z nich należą przede wszystkim *Global Partnership for the 21st Century* (1999 rok)¹², *Innovative Canada-Japan Economic Framework* (2005 rok)¹³ oraz *Canada-Japan Joint Declaration on Political, Peace and Security Cooperation* (2010 rok)¹⁴.

Stopniowo poszerzano także zakres współpracy. Już pod koniec XX. wieku Japonia i Kanada nawiązywały porozumienia w takich dziedzinach jak kultura, ekologia, usługi, nauka czy sport.

Kwestie społeczne

Dobre stosunki między dwoma krajami mogą się rozwijać tylko wtedy, kiedy obywatele obu państw są gotowi na pewien stopień integracji. Zarówno Kanadyjczycy, jak i Japończycy od czasów zakończenia II Wojny Światowej konsekwentnie dążą do wypracowania i utrzymania jak najlepszych relacji. Dowodem na to są liczne projekty, dzięki którym wymiana kulturowa staje się coraz prostsza i efektywniejsza. Dotyczy to takich aspektów jak edukacja, sport, szkolnictwo wyższe, ekologia czy rozrywka.

Kooperację można zaobserwować na poziomie rządowym i samorządowym. Obecnie działają porozumienia 73 miast partnerskich, które nawiązały ze sobą ścisłą współpracę w ramach integracji między Japonią i Kanadą.

Najważniejszą organizacją pozarządową, której działalność dotyczy kwestii społecznych jest *The National Association of Japanese Canadians* (NAJC), czyli zbiór lokalnych ugrupowań zrzeszających japońskich

10 *Canada – Japan Economic Framework*, <http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/japan-japon/japan-framework.aspx?lang=en> (dostęp: 31.03.2018).

11 *Canada Japan – Relations*, http://www.canadainternational.gc.ca/japan-japon/bilateral_relations_bilaterales/index.aspx?lang=eng (dostęp: 31.03.2018).

12 *Canada – Japan Economic Framework...*, *op. cit.*

13 *Ibidem.*

14 *Canada Japan – Relations...*, *op. cit.*

Kanadyjczyków¹⁵. Jego początki sięgają 1947 roku, a głównym celem jest obecnie rozwój społeczności oraz współpraca z rządami obu krajów.

Warto wspomnieć także o *Japanese Canadian Cultural Centre* (JCCC) z siedzibą w Toronto. To organizacja założona w 1963 roku, a jej podstawową misją jest krzewienie japońskiej kultury wśród mieszkających w Kanadzie potomków Japończyków. JCCC organizuje warsztaty kaligrafii, koncerty tradycyjnej muzyki japońskiej, wystawy oraz wydarzenia kulturalne¹⁶.

Wymiana kulturowa pomiędzy Japonią i Kanadą stanowi dość istotny element budowania więzi. Kanadyjscy piosenkarze, aktorzy i pisarze są doceniani przez Japończyków, a Kanadyjczycy wielce sobie cenią twórczość japońskich artystów.

Jeśli przyrzeć się kwestiom edukacji i szkolnictwa wyższego, można zauważyć, że Kanada stanowi niezwykle atrakcyjny cel wyjazdu dla japońskich studentów. W 2016 roku aż 20 000 uczniów i studentów z Japonii uczęszczało do kanadyjskich szkół i uczelni¹⁷. Co więcej, 500 Kanadyjczyków bierze aktywny udział w programie *Japan Exchange and Teaching* (JET) na terenie Japonii.

Ogromnym zainteresowaniem cieszą się projekty typu *Working Holiday*, w czasie których studenci przez okres wakacyjny wyjeżdżają do kraju partnerskiego. Tam pracują, zwiedzają i poznają kulturę danego regionu. Japońsko-kanadyjski program pozwala na takie wyjazdy kilku tysiącom studentów rocznie. Według oficjalnych danych, rocznie ponad 300 000 Japończyków i Kanadyjczyków podróżuje pomiędzy tymi dwoma państwami (wliczając turystów, studentów i migrantów zarobkowych)¹⁸.

Bardzo ciekawym elementem integracji japońsko-kanadyjskiej jest sport. Dla obywateli obu tych krajów szczególnie ważną dyscypliną jest baseball. Dlatego sporym zaskoczeniem jest drużyna baseballowa „Asahi” działająca w Kanadzie od 1914 roku. Japońscy zawodnicy zdobyli wiele medali i wyróżnień, mają na swoim koncie kilka spektakularnych zwycięstw i na stałe zapisali się w historii kanadyjskiego baseballu¹⁹.

To właśnie takie stosunkowo błahe sprawy budują poczucie przyjaźni pomiędzy mieszkańcami obu państw i pomaga budować dobre relacje na

15 A. Sunahara, *op. cit.*

16 *Ibidem.*

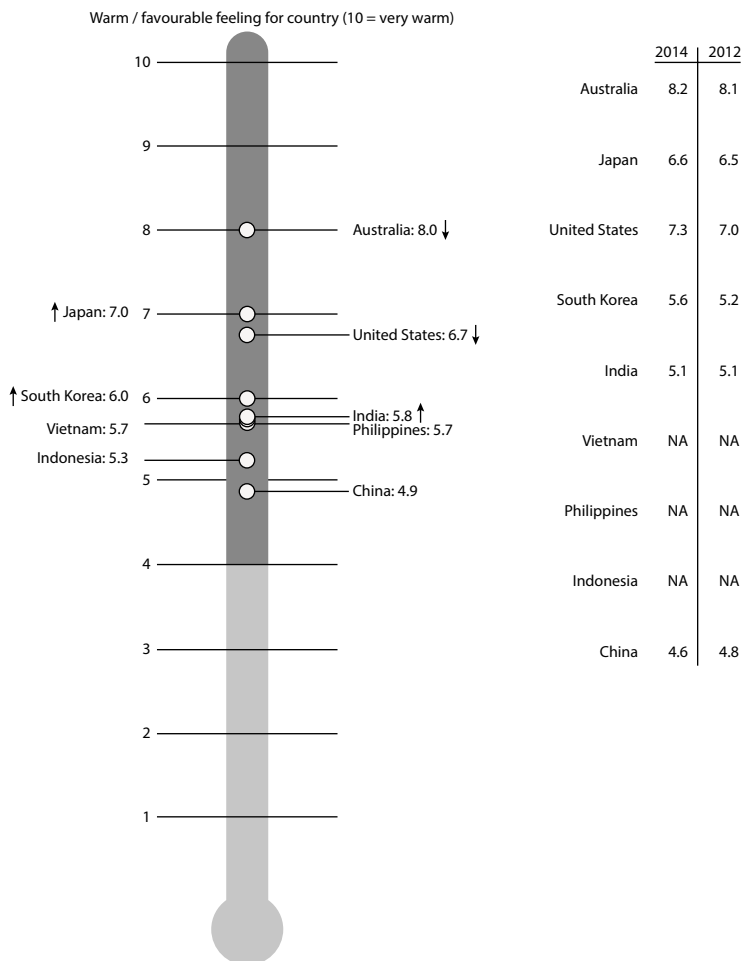
17 *Canada Japan – Relations...*, *op. cit.*

18 *Ibidem.*

19 A. Sunahara, *op. cit.*

każdym poziomie. Tak fundamentalne sympatie pozwalają na przeniesienie ich do strefy politycznej oraz gospodarczej.

Jednak najbardziej miarodajnym wskaźnikiem, który pokazuje poziom integracji społecznej jest brak wiz dla Japończyków i Kanadyjczyków podróżujących między tymi dwoma krajami. Dopiero w wypadku podjęcia pracy na okres dłuższy niż 6 miesięcy lub rozpoczęcia nauki (również powyżej 6 miesięcy) należy zdobyć odpowiednie zezwolenia – jednak nie jest to wiza.

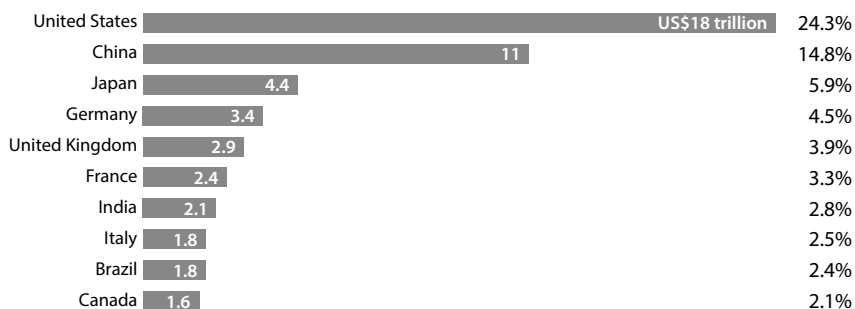
Wykres 1. Podejście Kanadyjczyków wobec mieszkańców państw azjatyckich.

Źródło: *Canada Japan – Relations...*, op. cit.

Ważnym spostrzeżeniem w temacie społecznym jest kwestia wzajemnej sympatii. Według badań przeprowadzonych w 2016 roku przez *Asia Pacific Foundation of Canada*, Kanadyjczycy są coraz lepiej nastawieni do Japończyków. Wskaźniki pokazują wzrost wzajemnej życzliwości, co skutkuje dalszą integracją. Zgodnie z danymi przedstawionymi na wykresie 1 na poprzedniej stronie, Japończycy cieszą się największą sympatią Kanadyjczyków.

Kwestie gospodarcze i polityczne

Jeśli rozpatruje się relacje dwóch takich krajów jak Japonia i Kanada, nie sposób nie skupiać się na kwestiach gospodarczych. Zarówno Japonia, jak i Kanada to sprawnie funkcjonujące państwa, o rosnącym PKB i ogromnym potencjale. Oba znajdują się na liście 10 największych światowych gospodarek, co zdecydowanie świadczy o tym, jak istotną rolę odgrywają w globalnym systemie.

Wykres 2. Dziesięć największych gospodarek światowych z uwzględnieniem PKB i udziału w światowym PKB.

Źródło: A. Gray, *The world's 10 biggest economies in 2017*, <https://www.weforum.org/agenda/2017/03/worlds-biggest-economies-in-2017/> (dostęp: 31.03.2018).

Patrząc na te dane można łatwo wywnioskować, że przyjazne relacje gospodarcze byłyby korzystne dla obu zainteresowanych państw. Ich łączny udział w światowym PKB wynosi około 8%, a jeśli wziąć pod uwagę sam region Azji i Pacyfiku – taka relacja znacząco zmienia sytuację geopolityczną.

Analizując gospodarcze relacje japońsko-kanadyjskie należy skupić się na handlu i usługach. Japonia jest dla Kanady czwartym partnerem

handlowym na świecie i drugim w regionie Azji (zaraz po Chińskiej Republice Ludowej). Kanadyjczycy importują przede wszystkim samochody oraz części samochodowe, a także elektronikę oraz podzespoły. Japończycy natomiast sprowadzają żywność (głównie zboża), nasiona, wyroby drewniane, paliwa oraz złoto²⁰.

Z pewnością należy przyrzeć się inwestycjom oraz przepływowi kapitału. Japonia jest największym źródłem bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Kanadzie – ich wartość w 2016 roku oceniono na ponad 29 miliardów dolarów kanadyjskich (CAD). Taki sam rodzaj inwestycji kanadyjskich w Japonii wyceniono w 2016 roku na ponad 4 miliardy CAD²¹.

Bilateralne relacje gospodarcze, które opierają się na zrównoważonej wymianie handlowej, wymianie w sektorze usług, sprawnym przepływie kapitału oraz wzajemnych inwestycjach przynoszą wiele korzyści. Jest to przede wszystkim szansa na szybszy rozwój dla obu państw, które dbając o swoje wzajemne interesy mogą wspólnie inwestować w nowe technologie, ekologię, usprawnienie łańcuchów logistycznych etc.

Co więcej, rodzi to pewną zażyłość wiodącą do zaufania i w efekcie do mocniejszego pogłębiania stopnia integracji. Pozwala to na prowadzenie wspólnej polityki zagranicznej w ramach organizacji regionalnych, a następnie globalnych. Japonia i Kanada stanowią tego doskonały przykład.

Oba kraje znajdują się w grupach G7 oraz G20, co daje im prawo głosu na forum najbardziej wpływowych państw na świecie. Ich współpraca na poziomie multilateralnym obejmuje między innymi takie organizacje jak *Organisation for Economic Co-operation and Development* (OECD), *Asian Development Bank* (ADB), *Organizację Narodów Zjednoczonych* – ONZ (ang. UN – *United Nations*) oraz agendy wyspecjalizowane i organizacje powiązane (m.in. WTO, WHO, UNESCO). Ponadto, Japonia i Kanada aktywnie udzielają się w ramach *Asia-Pacific Economic Cooperation* (APEC) oraz *ASEAN Regional Forum*.

Dowodzi to zaangażowania obu państw w sprawy gospodarcze, społeczne oraz ekologiczne zarówno w regionie Azji i Pacyfiku, jak i na całym świecie. Rządy japoński i kanadyjski niejednokrotnie wychodziły z inicjatywą integracyjną oraz gospodarczą.

Przykładem może być negocjowane w ramach APEC *Trans-Pacific Partnership* (TPP) czy planowane *Free Trade Area of the Asia-Pacific* (FTAAP).

²⁰ *Ibidem.*

²¹ *Ibidem.*

Na wykresie 3, zamieszczonym na poprzedniej stronie, odwzorowano zależności między współpracą w konkretnych sektorach i szeroko pojętym wzrostem gospodarczym. Widać, że integracja przyspiesza i ułatwia wzrost gospodarczy, a w efekcie prowadzi do szybszego osiągnięcia stanu oczekiwanego dobrobytu.

Polityka zagraniczna obu tych państw nastawiona jest na efektywne działanie, którego skutkiem mają być szeroko pojęty dobrobyt oraz pokój. Zaangażowanie w instytucje oraz fora międzynarodowe ma to ułatwić i pomóc wprowadzać w życie pewne wartości, którymi oba kraje się kierują.

Łatwo zauważyć pewien schemat funkcjonowania systemu w regionie Azji i Pacyfiku oraz układu globalnego. Jeśli wziąć pod uwagę współzawodnictwo Japonii i Chińskiej Republiki Ludowej w kwestii poprowadzenia regionalnych inicjatyw gospodarczych, można zaobserwować pewne zależności.

Od czasów zimnej wojny, Japonia i Kanada znajdują się w tym samym bloku wpływów Stanów Zjednoczonych. Po rozpadzie Związku Radzieckiego – i tym samym po zakończeniu systemu bipolarnego – sytuacja nieco się skomplikowała, chociaż w globalnej perspektywie w relacjach japońsko-kanadyjskich niewiele się zmieniło. Oba państwa pozostają w sojuszu z USA, jednocześnie coraz bardziej zacieśniając relacje między sobą – co pozwala na budowanie dodatkowych aliansów, które umożliwiają podejmowane pewnych decyzji nawet bez udziału Stanów Zjednoczonych. Doskonałym przykładem przejęcia inicjatywy przez Japonię może być TPP-11, które nie zakłada obecności USA, a jednocześnie przyznaje Japonii rolę lidera.

Jeśli chodzi o wpływy w regionie Azji i Pacyfiku, ze względu na podobieństwa ideologiczne, gospodarcze i polityczne, Japonia i Kanada są dla siebie idealnymi sojusznikami. Biorąc więc pod uwagę działania Chińskiej Republiki Ludowej, można śmiało stwierdzić, że Kanada chętniej angażuje się w inicjatywy japońskie.

Chińska Republika Ludowa podejmuje wiele działań w ramach teoretycznej integracji regionalnej. Przykładem może być inicjatywa *Regional Comprehensive Economic Partnership* (RCEP), w której ChRL teoretycznie przyjęło rolę przewodnią. Jednak ze względu na złożony charakter polityki zagranicznej Pekinu, można kwestionować naturę pro integracyjnych manewrów Chińskiej Republiki Ludowej. „Zaangażowanie ChRL w przedsięwzięcia multilateralne pojawia się wówczas, kiedy może liczyć

na wymierne korzyści”²³, podczas gdy Japonia i Kanada ewidentnie dążą do rozwoju regionalnego systemu geopolitycznego.

Podsumowanie

Współpraca japońsko-kanadyjska odbywa się na wielu różnych płaszczyznach. Współpraca w sprawach finansowych stanowi ważny element wiążący ze sobą obie gospodarki. Współpraca w badaniach, sferze akademickiej i wymiany kulturowej jest fundamentem, na którym tak naprawdę budowane jest zaufanie między Japonią i Kanadą. Współpraca w zakresie technologii, transportu i infrastruktury również kwitnie i przynosi wymierne korzyści dla obu państw. Współpraca w zakresie handlu i inwestycji jest kluczowa dla sprawnego funkcjonowania systemu (i przenosi integrację na kolejny poziom). Współpraca polityczna i w sprawach bezpieczeństwa przejawia się we wspólnym podejmowaniu inicjatyw międzynarodowych i stwarzaniu dogodnych warunków do negocjacji multilateralnych w wymiarze regionalnym i globalnym.

Dzięki tak szerokiemu spektrum środków podejmowanych w celu zacieśnienia więzów społecznych i gospodarczych, oba państwa doświadczają większych korzyści. Wśród nich można wymienić rozwój gospodarczy i społeczny, większy zakres możliwości współpracy na arenie międzynarodowej czy wreszcie kwestię ugruntowanej pozycji jako kraju demokratycznego, budującego porządek i harmonię w systemie regionalnym oraz globalnym.

Po takiej analizie relacji japońsko-kanadyjskich warto na moment wrócić do podstaw teoretycznych. Wspomniane wcześniej zależności między aktorami i rosnące zaangażowanie w działalność organizacji międzynarodowych znajduje doskonałe odzwierciedlenie w rzeczywistości.

Chociaż integracja japońsko-kanadyjska rozpoczęła się od wspólnoty wartości, jej złożony charakter ciągle się zmienia i dostosowuje do panujących warunków. Japonia i Kanada mogą uchodzić za doskonały przykład tego, jak wprowadzając w życie wartości neoliberalne można pozbyć się tego, co utrudnia postęp. Japonia i Kanada wykorzystały zasady neoliberalną i stworzyły dla siebie dogodne warunki dla kreowania własnej polityki zagranicznej poprzez umacnianie całego regionu.

23 R. Kwiecieński, *Multilateralizm z „chińskim charakterem”*, [w:] *Normy, wartości i instytucje we współczesnych stosunkach międzynarodowych*, E. Stadtmuller, Ł. Fijałkowski (red.), tom 2, Wydawnictwo Rambler, Wrocław 2015, s. 55.

Bibliografia

- Building on a Friendship: Canada-Japan Relations in 2017*, <https://www.asiapacific.ca/blog/building-friendship-canada-japan-relations-2017>.
- Burchill S., *Teoria stosunków międzynarodowych*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 2006.
- Canada – Japan Economic Framework*, <http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/japan-japon/japan-framework.aspx?lang=en>.
- Canada Japan – Relations*, http://www.canadainternational.gc.ca/japan-japon/bilateral_relations_bilaterales/index.aspx?lang=eng.
- Fensom A., *U.S. the Biggest Loser as Asia Inks TPP-11*, „The Diplomat”, <https://thediplomat.com/2018/03/us-the-biggest-loser-as-asia-inks-tpp-11/>.
- Grabowski M., *Rywalizacja czy integracja?*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2015.
- Haliżak E., *Stosunki międzynarodowe w regionie Azji i Pacyfiku*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 1999.
- Ikenberry G., Mastanduno M., *International Relations Theory and the Asia-Pacific*, Columbia University Press, Nowy Jork 2003.
- Keohane R., Nye J., *Power and Interdependence*, Little, Brown and Company, Boston 1977.
- Keohane R., *Twenty Years of Institutional Liberalism*, „International Relations” 2012, no. 26 (2).
- Kwieciński R., *Multilateralizm z „chińskim charakterem”*, [w:] *Normy, wartości i instytucje we współczesnych stosunkach międzynarodowych*, E. Stadtmüller, Ł. Fijałkowski (red.), tom 2, Wydawnictwo Rambler, Wrocław 2015.
- Sunahara A., *Japanese Canadians*, [w:] *The Canadian Encyclopedia*, 2017, <http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/japanese-canadians>.

ABSTRAKT

JAPONIA I KANADA – OD KONKURENCJI DO PRZYJAŹNI?

Autorka przybliży charakter stosunków japońsko-kanadyjskich. Nakreśla historyczny kontekst tych relacji oraz zaznacza istotny wpływ czynników gospodarczych na ich rozwój. Uwzględnione zostały efekty zmiany w systemie międzynarodowym na

poziomie globalnym oraz w regionie Azji i Pacyfiku. Autorka zwraca uwagę na naturę bilateralnych stosunków politycznych Japonii i Kanady. Przedstawia zagadnienia handlu, inwestycji oraz przepływu kapitału. Praca zawiera również część poświęconą kwestiom społecznym. Autorka przyjmuje neoliberalny punkt widzenia na zachodzące zjawiska. Bazując na neoliberalnej teorii stosunków międzynarodowych dokonuje próby prognozy przyszłych stosunków japońsko-kanadyjskich.

SŁOWA KLUCZOWE: Japonia, Kanada, relacje międzynarodowe, polityka, gospodarka, bilateralizm, Azja i Pacyfik, neoliberalizm, analiza.
